

Отже, розглядаючи внутрішню мову та її вплив на значення, семантичну природу цього явища, ми неодмінно маємо розглядати його разом з поняттями 'концепт' та 'мовна картина світу'. В першому випадку говоримо про ментальну вербалізовану універсалію, що вживається як змістовна основа для зіставлення слів з різних мов. В другому – про загальний шар лексики та відмінності при номінації одних й тих самих понять у різних мовах.

Концепт – є відправною точкою для створення семантичних пар слів з різних мов для порівняння особливостей внутрішньої форми слова. З огляду на те, що значення часто не збігається, ми змушені звертатися саме до концептів як до основи міжмовного зіставлення. Самі ж концепти необхідно брати з МКС, адже до цієї групи відносять більшість узагальнених вербалізованих відбитків дійсності, що не забарвлені ніяким специфічним народним баченням, характерним для лексики з НМКС. У вивченні методологічних особливостей вибору лексики з прозорою внутрішньою формою з НМКС та МКС ми вбачаємо подальшу перспективу нашого дослідження.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. – М.: Русские словари, 1996. – 416 с.
2. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства. – К.: Академія, 2006. – 423 с.
3. Манакин В.Н. Сопоставительная лексикология. – К.: Знання, 2004. – 326 с.
4. Потебня А.А. Мысль и язык. – Одесса: Государственное издательства Украины, 1922. – 185 с.
5. Степанов: «Константи: словник російської культури». – М.: Вища школа 2004. – 189 с.
6. Таценко Н.В. „Концепт” як ключове поняття когнітивної лінгвістики // Вісник СумДУ. Серія 'Філологія' №1 2008. – С. 105 – 110 // [http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2008/1\(112\)/20_Tats.pdf](http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2008/1(112)/20_Tats.pdf)
7. Чернишенко І.А. Фактори формування національних мовних картин світу // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. Науковий Журнал – Житомир: Видавництво Житомирського державного університету, 2007, – Вип 32. – С. 158-162

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Кирило Токарев – викладач кафедри перекладу КДПУ ім. В.Винниченка.
Наукові інтереси: внутрішня форма слова, мотивація, етимологія, мовні картини світу.

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА НЕОЛОГІЗМІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ КІНЦЯ ХХ–ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Ольга ТУПАХІНА (Запоріжжя, Україна)

Стаття наводить лінгвокультурологічний аналіз неологізмів німецької мови кінця ХХ – початку ХХІ століття, які відбивають зміни ціннісних пріоритетів німецькомовного суспільства, та надає загальну класифікацію неогенних галузей на сучасному етапі розвитку даного соціуму.

This article gives a linguocultural analysis of German neologisms since the end of XX- to the beginning of XXI century, which reflect the changes of the valued priorities of Germanspeaking society and give general classification of neogeneous branches at the present stage of its development.

Слова (як єдність матеріальної форми, ідеального змісту та суспільного вживання) існують у просторі, суспільстві і часі, динамічно характеризуючи той чи інший період в історії мови та суспільства [6: 8].

Вивчення нових слів є одним із найважливіших завдань сучасної лінгвістики, яке вже давно притягує увагу мовознавців Росії (Г.О. Вінокур, С.С. Волков, О.Г. Горнфельд, О.О. Потебня, Є.В. Розен, О.В. Сенько, М.М. Покровский, О.І. Смирницький, Л.В. Щерба, В.П. Березинський, З.М. Галімуліна, В.І. Заботкіна), України (Ю.А. Зацний, О.Д. Огуй, О.О. Федоренко, М.В. Белозьоров, О.М. Турчак, Я.О. Конопацька, Е.Г. Валюта), Німеччини (І. Барц, М. Кінне, Л. Лемнітцер, В. Фляйшер, Д. Херберг, Б. Шедер, А. Шенфельд, Д. Штеффенс, Х. Ельзен, Х. Еманн) і багатьох інших країн. Проте недостатньо вивченим залишається питання акумуляції новою лексикою культурологічної інформації, чим і обумовлена актуальність даного дослідження, метою якого є систематизація неологізмів, що відображають зміни базових культурних цінностей сучасного німецького суспільства.

Під терміном «культурологічний простір» ми розуміємо сукупність соціально-економічних і культурно-історичних умов існування мови як засобу спілкування певної мовної спільноти [4: 48]. Так, нова лексика віддзеркалює всі інновації як соціальної, економічної, політичної, так і культурної, духовної галузей життя.

В свою чергу лінгвістичним простором є комплекс явищ та факторів, які обумовлюють специфіку тієї чи іншої мови як системного утворення, яке функціонує в реальних умовах культурологічного простору [3: 2].

Взаємодія лінгвістичного та культурологічного аспектів найбільш яскраво виражена у новій лексиці, бо у семантиці неологізмів закріплене сучасне бачення світу в безпосередньому зв'язку з традиціями національної культури.

У рамках антропоцентричної дослідної парадигми сучасної лінгвістики представляється важливим виявлення тих неогенних сфер, що пов'язані з людиною та її життєдіяльністю.

У зв'язку з цим слід відмітити, що за останні десятиріччя німецька мова зазнала значних змін, які обумовлені перетвореннями у суспільно-політичній сфері.

Аналізуючи неологізми даного періоду можна констатувати такі фактори трансформацій та їхні наслідки:

1. Виникнення культурно-поведінкової та мовної тенденцій до загальнонаціональної нетерпимості до іммігрантів та нетолерантності до іноземців, яка не є властивою для німців (якщо не брати до уваги повосенні часи).

Так, про існування проблеми міжнаціонального спілкування у Німеччині та негативного ставлення до іноземців свідчить поява таких номінативних одиниць: *durchrasste Gesellschaft, ausländerfrei* (котре побудовано за аналогією до *judenfrei*); *auf-/abklatschen; aufenthaltsbeendende Massnahmen; Asylantenflut, -springflut, -strom, -zustrom, -schwemme; die Türkenflut; die Ausländerschwemme; die Flüchtlingswelle; die Einwandererwelle; Armut-, Elends-, Kontingent-, Wirtschafts-, Wohlstands-, Gesundheits-, Schein-, sozialer Asylant* тощо. Наприклад:

Eine Expertenkommission soll die Asylantenflut eindämmen. Das ist laut Landeshauptmann Jörg Haider (FPÖ) das Ergebnis eines Gesprächs zwischen Innenminister Ernst Strasser (ÖVP) und dem Wiener Bürgermeister Michael Häupl (SPÖ) [12].

Und tatsächlich: Die Hetze gegen die Asylantenschwemme und die Ausländerkriminalität bekamen die Bürger damals von Peter Gauweiler (CSU) genauso demagogisch präsentiert wie von Franz Schönhuber von den Reps; die christlich-soziale Demagogie aber schien demokratisch legitimiert zu sein [12].

2. Стрімке зростання кількості номінацій професій у сфері промислового виробництва (у порівнянні із науковою галуззю), який є показником пріоритетних видів діяльності у державі та ознакою актуальних проблем у сучасному суспільстві, на які вона спрямована: *der Umweltgutachter, der Ökologe, der Gewässer-, Immissionsschutzbeauftragte, der Umweltauditor, der Abfallbeauftragte* тощо.

На сайтах з працевлаштування надані такі характеристики даних спеціальностей:

Gewässerschutzbeauftragte kontrollieren und überwachen die Abwasseranlagen und stellen sicher, dass die Vorschriften und Auflagen des Gewässerschutzes eingehalten werden [8].

Immissionsschutzbeauftragte beraten unter Berücksichtigung der jeweiligen betrieblichen Gegebenheiten Anlagenbetreiber bzw. deren Beauftragte in allen für den Immissionsschutz bedeutsamen Fragen. Sie sind auch Ansprechpartner für die Überwachungsbehörden [8].

Проте велика кількість запозичень з англійської мови у назвах професій, які з'явилися в зазначений період, свідчать про необхідність розвитку науки саме в тих галузях, що потребують сучасних технологій та високорозвиненої техніки: *E-Logistik-Entwickler, der E-Mail-Agent, Bioethiker, Cyber-Gnostiker, Cybermediziner, Cyberberater* тощо.

3. Зміна соціального статусу жінки, яка яскраво відображена у трансформації складових знаменитого лозунгу «*Kinder, Küche, Kirche*» на той, що все більш частіше зустрічається на обкладинках газет та журналів, ставши постулатом сучасних феміністок Німеччини – «*Kinder, Karriere, Kontrolle*» або „*Körper, Kohle, Konsum*”.

Наслідком такої зміни парадигми є утворення цілої низки спеціальностей, пов'язаних з технікою та інформаційними технологіями. Дані найменування являють собою іменники жіночого роду, які утворилися від детермінованого автохтонного композиту із додаванням суфіксу *-in*: *IT-Konfigurationskoordinatorin* – координатор процесу розвитку програмного забезпечення у сфері інформаційних технологій (ІТ), *IT-Ökonomin* – економіст у сфері ІТ, *IT-Projektkoordinatorin* – проектна координаторка у сфері ІТ, *IT-Qualitätssicherungs-koordinatorin*

– координаторка якості безпеки інформаційних систем, *IT-Systemplanerin* – співпрацівниця системного планового відділку ІТ тощо. Наведемо приклади:

IT-Systemplanerinnen entwerfen IT-Systeme, definieren Anforderungen an die Systemkomponenten und begleiten deren Konstruktion und Prüfung... IT-Systemplanerin ist eine Weiterbildung in Form eines Selbststudiums, die mit einem Zertifizierungsverfahren abschließt [8].

IT-Projektkoordinatoren und -koordinatorinnen leiten IT-spezifische Projekte oder Teilprojekte mit vorgegebenen Zielsetzungen und Ressourcenrahmen. IT-Projektkoordinatoren und -koordinatorinnen arbeiten in Firmen der IT-Branche [8].

У феміністичній літературі можна зустріти такі новотвори, як заміну займенника *man*, *jedermann* на *frau*, *jedefrau* [7: 122].

4. Події у внутрішньополітичному житті Німеччини надали імпульсу для створення цілої низки нових слів, утворених від позначень законопроектів, програм та реформ: *die Agenda-Kündigungsfrist*, *das Agenda-Kündigungsschreiben* (*Agenda 2010* – реформа на ринку праці, що стосується звільнень з роботи та тривалості трудового дня), *der Hartzinfarkt*, *der Hartz-IV-Empfänger*, *der Hartz-IV-Simulant* (*Hartz IV* – четвертий закон про підвищення соціальної допомоги безробітнім), *der Riester-Rentner* (*die Riester-Rente* – закон про приватне пенсійне страхування) тощо. Наприклад:

Eine warme Jacke im November – für Hartz-IV-Empfänger ist das offensichtlich nicht drin [13].

5. Хвиля безробіття у Німеччині спричинила появу таких неологізмів: *der Einmaljob*, *die Minijobs*, *die McJobs*, *die Schlankheitskur*, *die Billigstjobs*, *der Minijobber*, *die Klickarbeit*, *die Arbeitsmangelgesellschaft*, *das Klickproletariat*, *der Ein-Euro-Dienst*. Порівняймо:

Ein McJob nämlich gilt inzwischen als der Inbegriff für Hungerlöhne und stressige Arbeit [10].

Dann gab es in Deutschland 5,2 Millionen Arbeitslose, Hartz IV, Montagsdemos, Mini-Jobs und die Frage, ob das Super nicht vielleicht ironisch gemeint war [11].

Zum einen ist das Niveau staatlicher Unterstützungsleistungen trotz aller Einschränkungen noch immer hoch genug, dass es sich für viele Arbeitslose kaum lohnt, einen Billigstjob anzutreten [9].

Таким чином, за результатами проведеного аналізу можна стверджувати, що розвиток соціуму відображається у багатьох лексичних одиницях, які визначають суспільні відносини, зміни та обумовлюють виникнення лексичних інновацій у мові. Подібне дослідження неологізмів дозволяє констатувати трансформації в усіх сферах життєдіяльності людини (представника певного етносу) та визначити її ціннісні орієнтації.

Проведений аналіз не претендує на вичерпність з питання лінгвокультурологічного аспекту неологізмів німецької мови кінця ХХ – початку ХХІ століття, проте є спробою класифікації неогенних галузей та факторів утворення нових слів, релевантних для даного соціуму на сучасному етапі його розвитку.

У зв'язку з цим, доволі перспективними напрямками подальшої наукової діяльності можна вважати проведення зіставних і порівняльних аналізів неологізмів у різних лінгвокультурних середовищах.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гринюкова Р.А. Неологізми німецької мови: назви професій в науці та промисловості // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур: Матеріали Другої міжвузівської конференції молодих учених. – Донецьк: ДонНУ, 2004. – С 95–97.
2. Зацний Ю.А. Неологізми англійської мови 80-90 років ХХ століття. – Запоріжжя: РА «Тандем-У», 1997. – 396 с
3. Зацний Ю.А., Пахомова Т.О. Мова і суспільство: Збагачення словникового складу сучасної англійської мови. – Запоріжжя: ЗДУ, 2001. – 243 с
4. Кравченко Я.Ю. Лексико-стилистические и социально-прагматические особенности неформального речевого общения: Автореф. канд. філол. наук. – Майкоп, 2008. – 14 с.
5. Маслова В.А. Лингвокультурология. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 208 с.
6. Манакин В.Н. Сопоставительная лексикология. – К.: Знання, 2004. – 326 с.
7. Огуй О.Д. Слова в часі (неологізми, архаїзми та історизми): особливості їх перекладу з німецької мови // Мова і культура. – 2004. – №7 – С 8–13.
8. Розен Е.В. Новые слова и устойчивые словосочетания в немецком языке. – М.: Просвещение, 1991. – 192 с.
9. www.berufenet.de
10. Britta Buchholz, Frank Hornig, Michael Sauga und Janko Tietz // Der Spiegel. – №2. – 09.01.2006. <http://wissen.spiegel.de/wissen/dokument.html>
11. Gregor Klaudius. Einen McBachelor mit Pommes, bitte. – 27.07.2008. – <http://www.spiegel.de/unispiegel/jobundberuf.html>
12. Juan Moreno. Clements Mini-Jobs // Der Spiegel. – №6. – 02.02.2008. – <http://wissen.spiegel.de/wissen/dokument/>

13. Martin Orth. Willkommensfest für Asylwerber. – 22.06.2004. – <http://www.wno.org/newpages.html>
14. Nicola Holzapfel. Die Hartz-IV-Simulanten. – 09.12.05. – <http://www.sueddeutsche.de/jobkarriere/berufstudium/artikel/>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ольга Тупахіна – магістрант кафедри німецької філології та перекладу ЗНУ.

Наукові інтереси: зіставне вивчення мовних картин світу, словотворчі та семантичні процеси у німецькій неології кінця ХХ – початку ХХІ століття.

СТРУКТУРУВАННЯ ТА ІННОВАЦІЙНА ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЄВИХ ВУЗЛІВ АНГЛОМОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ У ГАЛУЗІ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Юлія ФЕДОРОВА (Маріуполь, Україна)

У статті розглянуті основні тенденції поповнення та зміновання англomовної картини світу у галузі комп'ютерних технологій. Автор досліджує структуру та інновації вербалізації основних вузлів у сучасній англійській мові у сфері комп'ютерних технологій.

This article is devoted to the main tendencies of filling up and changes of language world's picture in the field of computing technologies. The author is also examined the structure and innovation of the verbalization of the main knots in modern English in the sphere of computer technologies.

На початку нового тисячоліття лексика англійської мови перебуває у стані зростання та змін. У зв'язку з поширенням різних сфер діяльності людини словниковий склад постійно змінюється. До загальноживаних слів та словосполучень додаються нові елементи або змінюються на новоутворення.

Такі галузі життя як Інтернет-технологія, економіка, політичні та соціальні обставини змушують мову знаходитись у постійному русі. На цьому підґрунті вважаємо важливим розглянути та проаналізувати лінгвальні новоутворення англійської мови, які були відібрані з різних лексикографічних реєстрів і які складають 1000 одиниць активного об'єму новоутворень та 1476 потенційного об'єму словникового складу англійської мови. Структурно-семантичний аналіз допоможе нам виявити основні тенденції словоутворення, а комплексний аналіз дасть нам змогу прослідити приналежність неологізмів до того чи іншого сектора мовної картини світу (МКС) та розповсюдження цього новоутворення на інші сектори МКС.

Інформаційна сфера та сфера економіки та бізнесу й надалі залишаються найвпливовішими галузями постачання лінгвальних інновацій. Прикладом цього може слугувати лексема *information* за допомогою якої було створено парадигму інновацій таких як *information broker, information environmentalism, information fatigue syndrome, information food chain, information foraging, information pollution, information scent, information superiority, information tamer, information warfare*. Усі ці словосполучення у своїй семантиці залучають змістовні компоненти, що несе в собі семантичний неологізм *information* – належність до сучасних комп'ютерних комунікаційних технологій. *"In today's world, yoga is much more pertinent," says Nakon, who directs Northwest Yoga in Des Plaines and teaches at several other locations, including Eight Limbs in Chicago. "It's very stressful to live in today's world bombarded constantly with noise pollution, information pollution. Yoga is a refuge. It allows a deep, still, silent place we can access through movement and breath."* (Julie Deardorff, "Yoga's new incarnations," Chicago Tribune, April 21, 2002).

Відзначимо також, що продуктивність префіксоїда *cyber-* не тільки не зменшилась, а навіть збільшилась у декілька разів за останні десятиліття. Доказом цього існує багато нововведень, які за своєю семантикою відносяться до різних сфер діяльності людини, але це все одно пов'язано із комп'ютерними технологіями та мережею Інтернет. Сьогодні до картинування світу залучено такі поняття як «електронна економіка» (*e-commerce*) та «електронні гроші» (*e-money*), до складу яких відносяться десятки нових слів *cybershopping, cybecurrency, e-money, etc.* А якщо існують поняття «електронна економіка та електронні гроші», то відповідний сегмент МКС розбудовується за рахунок вербалізації таких понять як *electronic shop, E-mall, cybershop etc.* „*This year we will see the arrival of E-commerce or television commerce. Merge the ease of use of the television commerce with the immediacy and e-commerce capabilities of the personal computer*” (The Irish Times, Jan.7, 2000).